

© Çeviren, Okan TAŞDELEN, AİHM Eski B Hukukçusu, AYM ve AİHM'e Başvuru Danışmanı, @O_TSDLN, Kasım 2024. [Daha önce Patreon'da "www.patreon.com/posts/116840345" yayımlanmıştır] Bu çeviriyi yayımlama izni, HUDOC'a konulması için verilmiştir. Çevirmene atıfta bulunmak kaydıyla alıntılanabilir.

© Translated by Okan TAŞDELEN, Former B Lawyer of the ECtHR, Adviser on Applications to the CC and the ECHR, @O_TSDLN, November 2024. [Already published on Patreon "www.patreon.com/posts/116840345"] Permission to re-publish this translation has been granted for the purpose of its inclusion in HUDOC. It may be reproduced with a reference to the translator.

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

AMERISOC CENTER S.R.L./LÜKSEMBURG

(Başvuru No. [50527/20](#))

17/10/2024

GİRİŞ

Dava, 1 Nolu Protokol'ün 1. maddesi kapsamında, kara para aklamaya ilişkin bir ceza soruşturması bağlamında Peru makamlarınca çıkartılan uluslararası yardım talebini icra ederken Lüksemburg soruşturma yargıcının verdiği bir kararı takiben, başvuru şirketin bir Lüksemburg bankasında kayıtlı varlıklarına el konulmasını ilgilendirmektedir (par. 1)

OLAYLAR

Başvurucu, merkezi San Jose'de (Kosta Rika) olan bir Kosta Rikalı şirkettir (par. 2).

05 Aralık 2018 tarihinde Lüksemburg soruşturma yargıcı, Lima savcılığı tarafından 22 Kasım 2018 tarihinde çıkartılan uluslararası karşılıklı adli yardımlaşma talebi gereğince başvuru şirketin banka hesabındaki varlıkların aranmasına ve bunlara el konulmasına hükmetmiştir (par. 14).

06 Aralık 2018 tarihinde, banka fonlarına, böylelikle el konulmuştur (par. 15).

Asliye Mahkemesi 01 Şubat 2019 tarihinde, Cezai Meselelerde Uluslararası Karşılıklı Adli Yardımlaşma Yasası'nın (Uluslararası Karşılıklı Adli Yardımlaşma Yasası) 9/4 maddesinde belirtildiği gibi herhangi bir dilekçenin sunulmadığını kaydederek, usulü resmi şartlara uygun bulmuştur (par. 16).

Başvurucu 29 Ocak 2020 tarihinde, Uluslararası Karşılıklı Adli Yardımlaşma Yasası'nın 11. maddesi uyarınca el konulan banka varlıklarının tamamen ya da en azından kısmen geri verilmesini talep etmiştir (par. 19).

Bu talep, temelsiz olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Asliye Mahkemesi 04 Mart 2020 tarihli kararında, el konulan varlıkların kısmi salıverilmesini dahi haklı kılacak istisnai şartların

mevcut olmadığına ve el koymanın orantısızlığına ilişkin şikâyeti ise inceleyemeyeceğine çünkü usulün resmi gereklilere uygunluğunun 01 Şubat 209 tarihli kararla ortaya konulduğuna hükmetmiştir (par 20).

İstinaf Mahkemesi Danışma Dairesi, 15 Mayıs 2020 tarihinde bu kararı onamıştır (par. 21).

11 Mart 2024 tarihinde, başvuru şirket, AİHM'den gelen bir soruya karşılık olarak fonların halen dondurulmuş bulunduğuna işaret etmiştir (par. 22).

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

Başvuru şirket, Sözleşmeye Ek 1 Nolu Protokol'ün 1. maddesine (mülkiyetin korunması) dayanmış ve bahse konu tedbire usulü güvencelerin eşlik etmediğini, yasayla öngörülmediğini, meşru bir amaç gütmeyi ve orantısız olduğunu bildirerek bir Lüksemburg bankasında tuttuğu varlıklara el konulmasından şikâyet etmiştir. Başvuru şirket el konulan miktarın, 2.605.589 Amerikan doları değerine ulaştığını ve şirketin mal varlığının neredeyse tamamına karşılık geldiğini belirtmiştir (par. 26).

AİHM, bankadaki varlıklara el konulmasına hükmeden 05 Aralık 2018 tarihli kararın başvuru şirketin mülkiyetlerinden barışçıl istifade hakkına bir müdahale oluşturduğunu değerlendirmektedir (par. 40).

Müdahale, uluslararası karşılıklı adli yardımlaşma yasası tarafından öngörülmüştür (par. 43) ve meşru bir amaç (organize suçla mücadele ve yasal kaynağı ortaya konulmamış varlıkların toplum için tehlikeli bir şekilde yasadışı kullanımı önleme amacıyla devletler arasında iş birliği) gütmektedir (par. 44).

Lüksemburg Uluslararası Karşılıklı Adli Yardımlaşma Yasası'nın 9. maddesi, eğer el koyma yabancı bir makamın talebini takiben Lüksemburg makamlarınca gerçekleştirilmişse, işlemlerin yasallığının sistematik bir incelemeye tabi olacağını öngörmektedir. Böyle bir yargılamada "ilgili üçüncü taraf" (mevcut davada bankanın müşterisi, yani başvuru şirket), el koyma kararının bankaya bildirildiği tarihten itibaren on gün içinde "görüşlerini" sunabilmektedir (par. 47).

Banka, müşteriye el koyma kararından bilgilendirmişse, bu müşteri görüş sunabilmekte ve dondurulmuş fonların geri alınmasını amaçlayanlar da dahil olmak üzere itirazlarını ileri sürebilmektedir (par. 48).

Ancak mesele, eğer banka böyle bir kararın varlığını ilgili müşteriye açıklamamayı seçerse farklıdır. Gerçekten de Uluslararası Karşılıklı Adli Yardımlaşma Yasası, banka fonlarına ve varlıklarına el konulmasını kapsayan uluslararası karşılıklı adli yardımlaşma talebinin ilgili üçüncü tarafa bildirilmesini temin edecek zorlayıcı bir mekanizma öngörmemektedir. Böyle durumlarda müşteri, bu itibarla Uluslararası Karşılıklı Adli Yardımlaşma Yasası'nın 9. maddesindeki on günlük görüş sunma süresinin işlemeye başladığından habersizdir (par. 49).

Mevcut davada olan şey de buydu. Hükümetin de itiraz etmediği üzere başvuru şirket, 05 Aralık 2018 tarihli el koyma kararını, Uluslararası Karşılıklı Adli Yardımlaşma Yasası'nın 9. maddesinde öngörülen görüş sunma süresinin dolmasından sonra öğrenmiştir. Bu itibarla Lüksemburg Asliye Mahkemesinin 01 Şubat 2019 tarihli kararı, başvuru şirketin Uluslararası Karşılıklı Adli Yardımlaşma Yasası'nın 9. maddesi uyarınca görüş sunma olanağı olmaksızın verilmiştir (par. 50).

Başvuru şirket bu yüzden, Uluslararası Karşılıklı Adli Yardımlaşma Yasası'nın 11. maddesi uyarınca varlıkların geri alınması talebinde bulunmuştur ki bu, dayanaksız olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir (par. 51).

Bu itibarla, Lüksemburg makamlarının, niteliği ve kapsamı itibarıyla görüldüğü kadarıyla kayda değer ve sert olan ve dahası altı yıldır devam etmekte bulunan bu tedbirin orantılığını asla değerlendirmedigi ortaya çıkmaktadır (par. 52).

Başvuru şirketin varlıklarının dondurulmasının böyle bir tedbiri kaçınılmaz şekilde takip eden zarardan daha fazlasına yol açmamasını sağlamak ulusal mahkemelere düşmektedir (bkz. [Apostolovi/Bulgaristan](#), No. 32644/09, § 104, 07 Kasım 2019). AİHM daha önceden, herhangi bir el koyma zarara yol açmakla birlikte; 1 Nolu Protokol'ün 1. maddesiyle uyumlu olacağı, böyle bir tedbirden etkilenenlerin uğradığı fiili zararın tedbirden kaçınılmaz olarak kaynaklanandan daha büyük olmaması gerektiğine işaret etmiştir. Mahkeme, uluslararası iş birliğinin doğasında mevcut güçlüklerin kesinlikle farkındadır. Ancak bir tedbire, mevcut davada olduğu gibi başka bir devlet tarafından çıkartılan uluslararası karşılıklı adli yardımlaşma talebi bağlamında hükmedilse dahi; ulusal makamların, uluslararası karşılıklı adli yardımlaşmanın kendine has niteliklerine ve mekanizmalarına dikkat ederek bu ilkeleri öz olarak uygulama yükümlülüğü bulunmaktadır (par. 55).

Mevcut davada AİHM, Lüksemburg mahkemelerinin incelemesinin kapsamının 1 Nolu Protokol'ün 1. maddesinin özünde mevcut “adil dengeye” çabalama şartını karşılamayacak kadar dar olduğunu tespit etmiştir (par. 56).

Bu sonuç, eldeki meselinin Peru makamlarınca da incelenmemesiyle desteklenmektedir (par. 57).

Bu mülahazalar AİHM'in, ulusal mahkemelerin başvurucuya kendi davasını çelişmeli bir yargılama çerçevesinde ortaya koyma olanağı sağlamadığı sonucuna varması için yeterlidir (aksi yönde bkz. [Telbis ve Viziteu/Romanya](#), No. 47911/15, § 81, 26 Haziran 2018; [İpek/Türkiye](#) (k.k.), No. 4158/19, § 83, 21 Eylül 2021) (par. 58).

Bu durum, ilk olarak dondurma kararı hakkındaki bilginin ilgili banka müşterisine bildirilmesini öngörmeyen Uluslararası Karşılıklı Adli Yardımlaşma Yasası'ndan ve ikinci olarak başvuru şirketin bu yasanın 11. maddesi altındaki itirazlarını incelememe kararından kaynaklanmıştır (par. 59).

AIHM, hukuk sistemlerinin Sözleşmenin gereklerine uygun halde olmasını sağlayacak uygun yolları seçmede devletlerin daha iyi bir konumda olduklarını değerlendirmektedir. Aynı şekilde, - Uluslararası Karşılıklı Adli Yardımlaşma Yasası'nın sırasıyla 9 ve 11. maddelerinde öngörülen - iki ulusal yoldan hangisinin Sözleşme gerekliliklerine uygunluğu sağlamaya daha münasip olduğu meselesi hakkında bir karar vermek ise AIHM'e düşmemektedir (par. 60).

AIHM, başvuru şirketin varlıklarına el konulmasının mevcut olayda başvuru şirketinin mülkiyetlerinden barışçıl istifade hakkına bir müdahale teşkil ettiği ve bunun, bu tedbire etkili biçimde itiraz edilebilecek bir yolun yokluğunda güdülen meşru amaçla orantısız olduğu sonucuna varmaktadır (par. 61).

Dolayısıyla Sözleşmeye Ek 1 Nolu Protokol'ün 1. maddesinin ihlali söz konusudur (par. 63).

ADİL TAZMİN

AIHM, bizatihi ihlal tespitinin başvuru şirketin uğradığı manevi zararlar için yeterli adil tazmin oluşturduğunu değerlendirmektedir (par. 67).

AIHM, Lüksemburg'un başvuru şirkete masraf ve giderlere ilişkin olarak 11.500 avro ödemesine hükmetmektedir (par. 70).

Karar, yalnızca Fransızca dilinde mevcuttur.